Поема

ПРОЛОГ

Все упованіє моє
На тебе, мій пресвітлий раю,
На мидосердіє твоє,
Все упованіє моє
На тебе, мати, возлагаю,
Святая сило всіх святих,
Пренепорочная, благая!
Т. Шевченко, "Марія"

"Гей, то в святу неділеньку,
То рано-пораненько,
То не в усі то дзвони дзвонять,
А то сини свою неньку,
Удову стареньку,
А з свого подвір'я то ізгонять.
Що старший за руку веде,
Середульший у плечі випихає;
А найменший ворота одчиняє,
Її, бідну, клене й проклинає:
"Ой іди ж ти, мати,
Куди-небудь собі проживати,
Бо ти нам не вдобна,
Проти діла не способна.
Отеє ж тобі шлях — дорога
Широкая й довга!"
Українська народна дума "Бідна вдова і три сини"

Тяжко пишу, зболено розмірковую,
Словами гіркими наповнюю аркуш,
Хай і гарячими, хай і пекучими —
Це одна даність.
Ставлю хапливо мольберт і чекаю на неї.

Чищу свій пензель,
витискую тюбик
І пензель наповнюю лютим вогнем —
Це одна даність.
Жезл диригента беру у руку
І скрипки слухняні з валторнами дикими
Скоряю, звіряю, рівняю, розбурхую —
Це одна даність.

Це одна даність — створити її таку,
Якою зуміє пізнати моє перо,
Якою знайде її пензель мій всюдисущий,
Якою пізнав її мій оркестр потойбічний,
Це одна даність — здобути її із мармуру,
У сполохах кінострічки, в ритмі гравюри,
В розломищах кіноварі, в розхльостаності життя,
Це одна даність — намалювати її таку,
Як малювали на задану тему богове мистецтва,
Протягом тисячоліть — від Рубльова до Леонардо да Вінчі,
Від Вишгородської Мадонни і до Сікстинської,
Від Марії Оранти і до Атомної Японки...

Чи не лячно тобі виходити із етюдником
На цю космічну дорогу, де майстрове сидять у віках
І в кожного — Мадонна своя, і сія на століття,
Чи не жахно тобі брати пензель у руки
І мимоволі ставати у той довжелезний ряд?
Може, хтось пчихне із них, і вітром тебе понесе
В зоряну вітродуйну трубу і памороки заб'є?!

Що з того, що лячно? Хто не ламався в колінах,
Коли смикав лева за вуса і здоров'я йому бажав,
Коли той пчихав занадто оптимістично.
Але тут вже про інше йдеться...

Коли Вона приходять і робить з тебе перо.
Коли Вона нахиляється і перетворює тебе
в пензель, наповнений жахом,
Коли Вона бере тебе в руку як жезл
І творить твоє життя оркестрове,
І не знаєш ти, коли вирине скрипка
Дитячим святим джерелом плюскотливим,
А коли захлинуться шаленою міддю
Нестримні й повстримливі тарілки облуди.

Ти намагався писати про Неї — Вона пише тобою,
Як недолугою ручкою, як нікчемним пером, як олівцем
хапливим і ошалілим, покручем — олівцем...
Ти намагався Її змалювати — вона вмочила тебе
в сльози і пекло, в кров і жахіття: фарби такі
ти подужаєш? Розпачу вистачить? Віри достане?
А безнадії? А проституйованого лахміття достатку?
А розпачу з того, як ти колег своїх — вішальників
збивав мовчанням своїм?

Ти намагався диригувати — Плачем будь, стань Голосінням,
вирви над Прип'яттю паморозь сиву бузку посивілого і
порадій у Рудому лісі, що сонця рудіший,—
Прокляттям будеш,
Родом і Плодом поганьбленим будеш, коли зламаєшся
як Перо, коли злякаєшся як Пензель, коли вирвешся
од страху як Диригентський жезл...

* * *

Я заздрю всім, у кого є слова.
Немає в мене слів. Розстріляні до слова.
Мовчання тяжко душу залива.
Ословленість — дурна і випадкова.

Я заздрю всім, у кого фарби є —
Жагучі коні з дикого мольберту.
До мене жодна фарба не встає,
Сховавши в сіре суть свою роздерту.

Я заздрю всім, до кого лине звук,—
Лічильник Гейгера пищить так потойбічне.
На кожній арфі чистить дзьоба крук
Й "Never more" кує мені стоїчно.

Я випалив до чорноти жури
Свою прокляту одчайдушну душу
І жестами, німий, возговорив...
Хай жестами. Але сказати мушу.

* * *

Начеб хто по душі моїй
Так таємно-непрошено ходить,
І ще нас налякало —
Не по-людськи якось виходить.

Нас привозять у зону.
Тут немає нікого-нікого.
Та засни ти нарешті,
Моя нерозумна тривого.
Але знову уранці
Босий слід той веде в саркофаг.
От спитай генерала.
Генерал каже: — Факт!

Ми пускали вівчарку.
Не бере вона босий той слід.
Ми вночі пильнували,
Ми уже не поспали як слід,

Та нікого не вистежили.
Тільки босий хапливий слідок
Був тоді, коли сніг був
І коли був зелений льодок.

Генерал сповідається:
Матір я взяв із села.
А вона мені з Києва
Третій раз уже боса втекла.
Хоч би взулась та взута
Тікала сюди, у цей світ,
А то босий, однаковий,
Дуже босий вже слід.

І замовк він, знетямлений,
Бо якраз по сипкому піску
Йшли невидимі ноги
І вервечку чітку і легку
Своїх босих слідів
Пропечатували перед нами,
Перед юними й сивими,
А дурними справіку синами.

Бігли босі сліди,
А пісок тільки спалено вився,
Шепотів, шурхотів,
В стежку шлейфом світився,
А ми німо дивилися —
От проява непевна яка!
Може, мати ішла в саркофаг
До Валерія Ходемчука?

* * *

Як з моторошшя сну,
Душа моя встає,

Як тяжко їй
Вставати і німіти,
Питаю душу я:
Душе моя, Ви є?
Вона мовчить і є —
Лиш годі зрозуміти.

Чому мовчиш, кажу,
Чи ти вже не моя,
Чи тобі душно,
Душе, до знемоги?
Чи так тебе,
Душе, кайданить крутія
Крута мого життя
І хист мій преубогий?

Мовчить душа з душі.
Мовчить мій цілий світ,
Загорнутий в лихі
В словесні целофани...
Пучками голими
З душі здираю лід...
Як ранить пучки ті...
Як душу тяжко ранить...

ВАРІАЦІЯ НА БАНАЛЬНИЙ КИЇВСЬКИЙ СЮЖЕТ,
або ж
БАБА В ЦЕЛОФАНІ — НАША МАТИ
...Корова — в багатьох старовинних і архаїчних
релігіях символ плодючості, достатку і благоденства...
Міфи народів світу
Баба Христина, звісно, не має рації,
Рветься у зону, що ти їй не кажи!
С. Йовенко, "Вибух"
...Мавра поривається напитися води з річки,

але Марія тримає її за роги...
В. Яворівський, "Марія з полином у кінці століття"
1
З вертольота її запримітили,
Не одразу означиш словами,
Де тополі іржаві, як мітли,
Скрушно небо метуть головами

І де сосни, дощами спалені,
Лізуть в очі лихою іржею —
У якійсь несусвітній окалині
Денно й нощно блукають душею.

Коло хати її запримітили,
Догадались, коли вже сідали,
Перестали тополі — як мітли...
Лиш листками іржаво ридали...
2
Таж виселили все село...
— Бо ж тут насипало такого було.
— А це що таке, я тебе питаю?
— Видно, з космосу щось занесло.
— Целофан — як скафандр, метляється скраю...—
Недобре в кабіні, сердито гуло.
— Два пришельці із космосу або, може, із НАТО?
— Курс на тополю іржаву. Тримайсь, стара хато!..
3
Вийшли й регочуть. Регочуть до чаду.
Гвинтом вертоліт ріже досаду.
Один космонавт — це стара в целофані,
А другий — корова на задньому плані.
Обкуталась баба, обтушкувалась,
Скрізь, де амбразури, позапиналась,
Лиш гола і біла її палюга
Летить полином — баба ледве встига

Чорнобилем бігти за тою здоровою
Тяжкою, як туча, старою коровою,
А що вже корова — та теж в целофані,
Як диво космічне суне в тумані,
Лиш роги пробились з накидки таки,
Сердиті й невкриті її гостряки,
І очі в накидці — якраз там, де очі,
І отвір, щоб пастись, старій поторочі.
А взута корова в старі кирзаки...
Ти смійсь чи ридай, а послухай-таки...
4
— Чого це Ви, бабо, корову узули?
— А що радіація, Ви, мабуть, не чули?!
— В синових чоботах взута корова —
Нехай же пасеться і буде здорова,
І бабі ще дасть до відра молока,
Така замашна і молочна така.
— Чого це Ви, бабо, уся в целофані?
— Хіба ж я газет не читаю, чи як?
Корову видою на світанні,
Взую, одягну й веду за рівчак...
— Чого це Ви, бабо, з людьми не поїхали?
Коли виселяли із зони село?
— А я серед тої проклятої віхоли
Взяла й зосталася — синам на зло!

ВІЧНА МАТЕРИНСЬКА ЕЛЕГІЯ

Проходила по полю —
Зелене зеленіє...
Назустріч Учні Сина:
Возрадуйся, Маріє!
П Тичина, "Скорбна мати"
Назустріч Учні Сина,
Під руки — та в кабіну.

Знов дивна ця людина!
— Мене пізнав ти, Сину?

— Чого тікаєш, Мамо,
Тож мусимо ловити,
І скажу просто й прямо:
Мене не обдурити!

Тебе візьму я в Город
До внуків помирати.—
Сказала йому гордо:
— Я — невмируща мати!

Дивилися солдати,
Як плачуть генерали,
І знов стара до хати
Чимдуж чимчикувала,

Де бусол і криниця,
Де кіт її й корова,
І де усе, що сниться
Без слова, лихослова.

Пройшла усі сторожі,
Минула всі обвали,
Палали її рожі,
Як півні-генерали.

Було все мов на лезі,
Якому все стинати —
І квітку прямо в цезій
Поцілувала Мати.

Все плакало на сонці,
Не хтіло помирати.
І квітку прямо в стронцій
Поцілувала Мати.

ЗАПИТАННЯ БЕЗ ВІДПОВІДІ

Всі криниці в целофанових капшуках,
Всі колодязі затушковані
Питали тоді одне-однісіньке:
Де знайти кілометри целофану
На рукотворне Київське море
Чи бодай на Десну зачаровану,
З якої Київ п'є воду?!

СОЛОВЕЙ-РОЗБІЙНИК

— Марія, Марія... Та Марія не та.
Та зродила Христа,
ця — анцихриста!..

Як почула вона, то вся похолола,
І треба ж таке почуть від людей...
Світу не бачила вже довкола...
Куди ж її доля тепер заведе?!

Отож всі заслони вона обминула,
Пішла по старих партизанських стежках,
До хати вернула. І в хаті заснула.
І снився найстарший їй син попервах.

Він все оце вигадав. Станцію й атом.
Вночі аж світилась його голова,
Не був він на кучері завжди багатим —
Багатим він був на нелюдські дива.

Світилася лисина дуже вже лячно,
Хоч син, та боялись його, мов біди:
Дуже вже твердо він йшов і обачно,
Аж страшно було від твердої ходи.

Приїхав до матері якось на рибу
(Тому й на корові його кирзаки!),
І двері його впізнавали по рипу —
Безсонний такий і затятий такий.

— Зробимо, мамо, тут станцію чисту,
Місто зведем, де полин та буркун.—
Свистів як проклятий. І, мабуть, по свисту
Сусіди прозвали: — Маріїн свистун...

В Прип'яті порожній Соловей-Розбійник,
Як вибійник ночі, сам-один живе.
Він не мрець-покійник і не чародійник,
Він живе, і тьохкає, і за душу рве.

Ось дозиметристи сплять в наметі чуйному.
Соловей-Розбійник раптом загримить —
І у світі дивному, і у світі чулому
Солов'єм розстріляна божевільна мить.

Його ловить армія й лисі академіки,
І японські роботи і япономать,
Всі стратеги й тактики у вогні полеміки
В саркофаг намірились Солов'я впіймать.

Альфа, бета з гамою — невидимі промені,
І він теж невидимий — Лисий Соловей,
Ще в походах Ігоря його крила стомлені,
Дивиться ж безоднями молодих очей.

МАТИ І "ХРИСТОПРОДАВЦІ"

...Тепер на зміну,
нехай і поодинокого,
мародерства звичайного
прийшло вишукане, інтелектуальне:
шукають предмети старовини,
найчастіше — ікони...
А. Михайленко, "Корені і пам'ять Зони..."

Чогось її било, термосувало,
Душу закутувало сльотою,
А згодом мов підказало:
— Змий ти голову дощовою водою,
Воно тобі і полегшає,
Коли голівонька буде змита
Дощовою водою з-під ринви
Цього пекельного літа!
Отак вона і зробила:
Набрала води в каструлю
Із бочки,
що тихо цідиться
І поїть яблуню й грушу-дулю,
Набрала води, нагріла,
І голову змила, і вмилась,
А потім лягла чистенька,
Аж наче вся засвітилась!..
І снилась їй дивовижа —
Летить вона під небесами,
Така молода-молодюсінька
Ширяє понад лісами.
Коса в неї вільно розплетена,
Начеб у молодої,
Тільки волосся сивого
Багато в коси отої...
І снилось — сини хапають
І в матері рвуть волосся,

І з нею летять у небі,
І дітьми малими голосять,
Схопили матір за коси
І нумо їх виривати,
А мати по небу навтьоки —
Від синів утікає мати!..
Аж раптом вона стрепенулась,
Прокинулась: мотоцикли
Під хатою захурчали,
А потім раптово зникли.
Подумала мати: міліція
Знову примчала по мене.
Та я затялась навіки —
Тут збуду життя оглашенне!..
Аж раптом рипнули двері,
Щось сунуло вже до хати,
Ліхтарем її шмагонуло,
Матір Божу стало здіймати,
Скриню стару одчинило,
Сорочку взяло з поликами,
Дихало перегаром,
Збиткувалося над віками...
Чом же її заціпило,
Прийшли, бач, не пішодрала!
— Господи, та це ж Вовка! —
Онук її! Син генерала!
Навів, бач, "христопродавців" —
Хати вони чистять повсюди.
Схопилася баба за серце —
Схопила онука за груди.
— Полундра! — він злякано вдарив
І бабі вчепився в волосся,
Думав, що баба з могили,
Або щось лихе приверзлося.
Втікали вони з переляку,

Гримнули мотоцикли...
Цвіркуни лише били в душу,
А потім тихенько зникли...
Коса лише вирвана долі
Лежала на збитій іконі...
Пропали, прогуркотіли
І щезли бензинові коні...
Коса лише, вирвана внуком,
Світилася на долівці.
Баба із ліжка звелася
І нипала по долівці,
Каганцем собі присвітила,
Подивилась на себе на лису,
Беззубо собі посміхнулась:
— Ну й дівка, до пари бісу!..—
Дивились безодні зоряні
Услід дорогому онуку...
— А сон таки справді справдився,
А сон таки справді в руку!..

МАТЕРИНСЬКА ПІСНЯ З ЧОЛОВІЧОЇ ДУШІ

Не дітись, не дітись мені від вогню!
О ноче, ночуй мене! Днюй мене, дню!
Куди не піду я, мов кінь вороний,
Мене здоганяє сам хрест вогняний.
Пекучий, палючий — на всі небеса,
І падає з нього вогненна роса,
Бо небо роздерто, і думи роздерті,
Три чисниці, може, лишилось до смерті,
Той огненний хрест, а на ньому і в нім
Палає мій син у кільці вогнянім,
Бо атомні цвяхи засаджено в руки,
Бо губи горять од пекельної муки...
Лиш я намагаюсь до нього іти,
Тікає він геть в несусвітні світи,

Лиш я намагаюся вирвати сина,
Де мучить його вогняна хуртовина,
Я прагну до нього — він прагне від мене,
І котиться німбом те коло вогненне...
Тоді я тікаю від нього — і він
За мною женеться хрестом навздогін.
Куди не ступлю я, мов кінь вороний,
Мене здоганяє сам хрест вогняний,
Клекоче, стукоче у дивні копита,
Дорога роз'юшена слізьми побита,
Пробита, цвяхована тяжко слізьми...
На вічній дорозі розіп'яті ми...

ТРАКТОРИСТКА

На горі горить реактор —
Під горою оре трактор...
З сучасного фольклору
Не чіпайте мене.
Я — трактористка.
Якось — це було по війні —
Голова матюкав тракториста,
Вздовж і впоперек,
Так і сяк його смужив,
Півруки йому люто виважував,
Плюнув
І пішов у контору.

Демобілізований тракторист

Незворушно вернувся додому,
Незворушно води напився,
Незворушно у клуню зайшов.
Розвернулася клуня —
Вийшов танк.
Звідки він взявся?
Чого він чекав у клуні?

Танк люто йшов на контору.
Голова під місток сховався.
Танк залишив від тої контори
Купу нещасної глини —
Трощив усе і патрошив,
Доки нарешті ухекався.
Тракторист тоді вийшов із танка
І пішов у район... здаватись...

Не чіпайте мене.
Я — трактористка.
Кабіна герметизована —
Не для мене.
Кожен день я ковтаю пилюку
З чорнобильськими радіонуклідами,
Вчені кажуть по телевізору,
Що вони мінімальні.
Ще раз вченим повіримо.
Але не чіпайте мене.
Не кажіть мені того,
Про що можна бодай помовчати.
Я ж не прошу у вас телевізора
У свій трактор герметизований.
Не прошу кондиціонера.
Прошу єдине —
Бодай не брешіть.

Розумієте, трактористка я, трактористка.
Чорнобильська трактористка.
Мені ще треба родити.

ПРИМІТИВНИЙ ПОРТРЕТ СКЛАДНОЇ ЛЮДИНИ

Можна все на світі вибирати, сину...
В. Симоненко

Бард кучерявий, мов макітра,

Все воював проти півлітра,
Сказали б "за", то був би "за" —
Сяйнула б перваком сльоза.
Чи радіо, чи телевізор —
Для нього менторський був мізер.
Усе він справно осідлав —
Усіх він вчив, всім славу слав.
Бувало, й праску підключи —
То заговорить і вночі
Солодким голосом, будь ласка,
Немов приймач, безсонна праска.
Такий був славний славослов,
Що як не стань — не лихослов!
А як же Матір оспівав,
Що попеліли всі слова.
Фотографи спішили справно
І парно вдвох їх — дуже славно
Для всіх видань по саму Кубу
Тиражували на всю губу!
Він Матір ставив як трибуну
І вергав річ свою трибунну,
З Трибуни-Матері кричав —
Світ дивувався... й величав...
Та як здригнувся чорний атом,
Він Матір згадує лиш матом,
Він виїхав, а не утік,
Як сам він в мікрофон пророк,
Щоб перспективи вищі мати.
Не вміла ж Мати шанувати,
Не всі ж вінки приберегла
Для кучерявого чола,
Не підсадила на всі трони
Зад войовничої персони,
А примітивам треба знати,
Що матір можна й вибирати!

А гордий світ? Він не гордує.
Він дивиться... і аплодує...

ОДА МОЛОДОСТІ

Лава вулканна нестерпного бітуму.
Бурхає полум'я. Валує дим.
І рвуться слова без жодного відома:
— Коли помирати, то вже молодим!

Соловейко сіяє, і витьохкує місяць.
Стріляє вогонь навісним і твердим,
І серце палає, не рушить із місця:
— Коли помирати, то вже молодим!

Жаб'ячі хори у прип'ятській тиші є —
Чадіють в безумі лютих годин.
Світ ідіотствує, хоч зверху мудрішає,
Врятований ще раз життям молодим.

За безладу безмір, за кар'єри і премії,
Немов на війні, знову вихід один:
За мудрість всесвітню дурних академій
Платим безсмертям — життям молодим.

* * *

Стали в вікна бити шершні
І джмелі густи,
Стали душі, тяжко вмерші,
Натовпом густим.
І чого б мене питати,
І нащо б я їм,
Коли й сам не дам я ради
Із життям своїм.
А вони мене питають —

Що воно й куди.
І не дихають — ридають
Голосом біди.
Що мені собі сказати?
Бо я більше в них,
Більше в них питаю ради
В сумнівах нічних...

РОЗДУМИ ПІД ЧАС ВІДКРИТОГО ЧОРНОБИЛЬСЬКОГО СУДУ В ЗАКРИТІЙ ЗОНІ НА СТАРУ ТЕМУ:
ІРОД І ПІЛАТ
...В зв'язку з аварією в Чорнобилі різко
піднялася гіркота і розчарування наукою...
Ю. Щербак, "Чорнобиль"
...І раніше у багатьох виникав сумнів
у правильності вибраного для станції місця...
В. Олійник, "Випробування Чорнобилем"
Що нам цар Ірод! Сивий примітив!
Його загнали два тисячоліття.
А дні старі на іродський мотив
Нам видаються старосвітським сміттям...

В нас — Безіменність! Всіх вона поїсть,
Та ще й закусить нами з іменами...
Вона там сьома, де було їх шість,
Сімдесят сьома, хитра до нестями.

Чому їх — шість? А де ж це сьомий — Ти?!
Чому ти не сидиш на лаві — перший?
Ні! Ти зориш на нас із висоти,
Науки длань над нами розпростерши.

Все зекономив? Совість?! Честь?! Зумів
Забалагурити самі Верховні Вуха.

Колегіальний ум в мільйон умів —
А лестощі лиш персональні слуха.

Чому їх — шість? А де ж це перший — Ти?!
Чому ти не сидиш на лаві — Перший?
Ні! Ти зориш на нас із висоти,
Длань керівну над нами розпростерши.

Так, ти вгадав, знак Вирождення — Ти,
А не Відродження, такий підлотний вирід...
Історії підземної кроти
Тебе знайдуть і вкажуть точно — Ірод.

Хоч засторогу я несу гірку,
Не каменую Чесний Храм Науки...
А хто це там за ширмою в кутку?
Од радіації Пілат вмиває руки...

* * *

Коли Змій чистить яблуко
Перед тим, як Єві його віддати,
Він шкірку зрізує по спіралі —
Зелений виток з-під ножа його плине
І зветься він пізнанням...
Змій яблуко ріже надвоє
І витинає ядро з половинок,
Вилущує нутрощі із насінням —
І тільки тоді Єві його дає.
Єва ділиться із Адамом...

СУЧАСНА СКОВОРОДИСТКА

Мисливська бувальщина
Яка краса кругом,
Який веселий світ...

Мисливці молоді
Втомились під обід.
Цей хутір, хутірець,
Цей виселок села,
І п'ять хаток у нім —
І четверо без скла,
А п'ята ще жива,
Ще стежка йде туди,
Й несе вряди-годи
Якесь відро води...
І ми туди зайшли
Без зайців, без лисиць.
Поставили в кутку
Свій арсенал рушниць.
А бабця у кутку
Лежить на тапчані
І тихо так, як смерть,
Чорніє — на стіні:
— Спасибі, хлопці, вам,
Що в хату ви зайшли,
Що в хаті тарарам,
Простіть — нема коли...
Взялася вмерти я,
Ось і труна в кутку,
Ось і гора свічок —
Надбала на віку.
Та нікому сховать
Мене, ягу стару...
Від того я ніяк
По-людськи не помру.
Спасибі, хлопці, вам,
Вас принесло-таки.
Онуки ви чужі —
Мої гробовщики...
А цвинтар — онде він,

Йде стежечка туди,
Могила жде мене,
Як у Сковороди...
Сама її щодня
Довбала з місяць я.
Скінчилася моя
"Життєва місія"...
Сини всі розповзлись,
Чортма і невісток...
Зосталась я сама,
Мов на вербі листок.
Ну, а села нема.
Втекло кудись село.
Було колись село —
Життя колись було.
Вас покара Господь,
Як лишите саму...
Я вас не підведу —
Візьмусь... і вмру візьму...
Лиш в руки я візьму
Цю свічку воскову —
Вже, діточки, за мить
Уже я не живу.
Сховаєте мене,
Відразу ж пом'яніть —
Он самогон в кутку.
Он хліб. Самі візьміть.
Он цвяхи. Он хустки.
А онде молоток.
Дай ще води ковтну.
Ковточок ще. Ковток.

БАНКЕТ В ПОРУ СНІДу, або СКІФСЬКА МАДОННА

1

На рукотворному морі

Серед зеленої ропи,
Наче келихи вічності,
Цокнулись черепи...
На рукотворному
Кременчуцькому морі,
Яке я теж колись оспівав
Студентським голоском
недолугим
У свій мідний
Солдатський кларнет,
Наслідуючи звитяжну
Довженкову Золоту Генеральську
Трубу,
На рукотворному Кременчуцькому морі,
Яке високо розхвилювалось
над цвинтарями,
Цокнулись білих два черепи.
Один череп та й
Хмельницького Богдана,
Другий череп та й
Сірка затятого Івана:
— Це ти, Богдане?
А казали, що ти згорів?
— Це ти, Іване?
Як ти шлюзом сюди забрів?! —
На рукотворному морі
Серед зеленої ропи,
Наче дві білі чари,
Цокнулись черепи...
Аж тут будівельники
З Чигиринської АЕС,
Не чайка у кожного,
А лютий "Прогрес",
Не байдики били,
А рибу ловили,

Шпурляли блешню
З усієї сили —
На спінінг по черепу
Упіймали
І здивувались!
А вам цього мало?!
Як вам цього мало,
То ще не кінець.
Як хлопці-молодці,
То кожен молодець,
На ніс "Прогреса"
Вчепили по черепу,
Як годиться кожному
Самогоночерпу.
Серед тої зеленої
Рукотворної корости
Мчали по морю
Піратські ростри,
Понад всі закидушки
І вудочки донки
Летіли скажено
Навперегонки...
На рукотворному морі,
Серед зеленої ропи,
Куди ви мчите так,
Мої черепи?!
— Ти, пане Богдане,
Так літав коли-небудь?
— Нічого, Іване,
Попадемо на небо!..—
Та попали на юшку,
Де хлопці-орли
Багаття вербове
До хмар розвели.
Скільки їх з'їхалось,

Звідки взялося!
Із Подніпров'я,
Із Понадросся,
Де сини хліборобські,
А де вже онуки,
А де уже правнуки
Сплелися за руки
І ходять у танці
Навколо вогню.
Чи я все це бачу?!
Чи, може, я сню?!
Куди там ти сниш,
Коли люто пече,
Тобі — гаряче,
І мені — гаряче...
В багатті стоїть
Скіфська мадонна.
Дитя кам'яне
Хоче вийти із лона,
Та мати замкнула
Руками живіт,
Не хоче дитину
Пустити у світ.
— Може, розродиться? —
Регіт стоїть
І пробивається
В пекло століть.
— Підсмажимо бабу! —
Кричить внучка ротата...
Чом так всіх вабить
Вогонь Герострата?
Чом руйнівний
Так шаліє азарт,
І видно по ньому —
Хто чого варт?!

— Бабо, роди! —
Кричать голі нащадки.
Танцюють, рачкують,
Хто просто, хто задки.
Партнери сідлають
Голих дівок —
З жаху тікає
Останній вовк...
Голі дівки осідлали партнера.
Все поїдає
Вогонь-ненажера.
— Ти щось таке бачив,
Пане Богдане?!
— Попали ми в пекло,
Тримайся, Іване!..—
Та скіфка не родить.
Вже чорна стоїть.
Дим лютий валує.
Вже зоряна сіть
У небі з'явилась.
Вже місяць з-за хмар
Сонцем козацьким
Зорить на пожар.
Та баба затято
Стоїть у вогні...
Не видно тобі?
Зате видно мені!
— Зараз ти, суко,
Розродишся враз! —
Шаліє чи сказ,
Чи скажений екстаз,
Та наші рибалки
Вже шини несуть,
Навіть для скіфів
Пекельна в них суть.

Шини — на бабу.
Бензином полили.
Кострище із гуми
Ще раз підпалили —
І заревло,
завирувало,
загоготіло —
І кам'яне розверзлося тіло,
І розродився порепаний міф,
І вийшов на волю розлючений скіф,
Щоб наволоч голу стріляти із лука...

Раптом розчинилися двері у Чигирині, у міліції: голий хлопчина зі стрілою у спині, з п'яним жахом у голосі розповідає про щось несусвітенне,— єдине, що розібрали:
— Скіфи!

Коли приїхала міліція, дивне побоїще відкрилося перед очима: всі голі гульвіси були прохромлені стрілами, два білих черепи стриміли на човнах, чорна порепана скіфська баба плакала чорними слізьми і не давала достріляти своєму синові останню пару, яка була зайнята своїм. Сходило сонце, а з кущів долунювало і старе, і сьогочасне водночас:

— Сонце моє, чи не боїшся СНІДу ти?! —
І повлягались голі... снідати...

ЧОРНОБИЛЬ ПО-МІЛАНСЬКИ
Дипломатам роботи по зав'язку —
Щодня викидають з подвір'я
За чорні стрілчасті грати
Дебелу капусту, як сизі ядра.

Демонстранти приносять її щодня
І завчено кидають, як спортсмени,
У подвір'я нашого консульства,
Щоб знала "імперія зла".

Радіація в сизій капусті,
У цвітній, у петрушці, у моркві...
Зручно як закидати фермерам
Перележані ядра головок.

Натреновані гуманісти
Прив'язали корову-помсту,
Чорно-білу тільну корову
До чорних стрілчастих ґрат.

Не давала корова спати
Навіть звичному персоналу,
А жінки її наші жаліли,
Напували нещасну з відра.

Корова затято мукала,
День і ніч ремиґала надсадно
І жахала набряклим вим'ям —
Тяжко їй далась демонстрація.

А потім взяла й отелилась,
Спородила ловкеньке телятко.
Чорно-білий бичок звівсь на ноги —
Назвали його Чорнобилем.

Дивилось теля на цей світ
Дуже юно й незрозуміле.
З двох сторін підходили діти
І давали поссати пальчика.

Соромно стало дорослим —
Одв'язали корову з телям,
У критий фургон завели
І на ферму відправили.

З ДОПОВІДНОЇ СКРОМНОГО АГЕНТА ФРАНЦУЗЬКОЇ РОЗВІДКИ ПРО ПОВЕДІНКУ ПОЕТІВ У ПАРИЖІ

Японський поет Хіро Сім цікавився дуже всім
Шанували його усі ми Він приїхав із Хіросіми
Хіро Сім — японський поет схилився був на парапет
Коли Сена текла попід нами Усіма паризькими снами
Зваблювала катерами
Спалахом діорами Російський поет Фрол
Байкал їздив на цвинтар білогвардійський
Все могилу якусь шукав
І кинув грудку грунту московського
На могилу Андрія Тарковського
Український поет Чорний Біль (скорочено: Чорнобиль) хотів на
Набережній купити ікону
У них підлягає це під заборону
Лише двох франків не вистачило
І все у нього із рук вискочило
Матиме спокій на митниці бодай
А ікона стара була хоч молода Епоха? Доля? Смерть?
Так, я вже знаю хто — Чорнобильська Мадонна?!
Тебе вкрутила в чорну круговерть
Чи вилонила з молодого лона?

Але ось фізик прибіг. Дивна для мене ця мить.
Яка ж я йому солом'яна оборона?!
Шепоче він болісно: — Вона мені не простить...
Не простить... Чорнобильська Мадонна...

Вона вже взяла. Одного. І двох. І трьох.
І я не збрешу... Хоч помста її законна.

Може, ти ближче до неї, хоч, звісно, який ти бог.
Помста вона і є — Чорнобильська чорна Мадонна...

Хлопчина такий молодий. Благословенний вік.
Під четвертим реактором — усмішка безборонна...
— Розумієте, донька у мене.
Донечці — один рік.
Може, простить вона — Чорнобильська Мадонна?!

— Слухайте, хлопче, адреса у вас не та.
— Гріхи я не відпускаю,— шепочу я монотонне
Хлопчина ж ображено з колін своїх вироста,
Наче стоїть за ним справді Чорнобильська та Мадонна.
— Коли до Поета не можна з душею на сповідь
прийти,
То куди ж мені дітись з бідою — йти по іконах?! —
Дивилася Істина з вічної висоти,
З-під чорного рушника — Чорнобильська наша
Мадонна.

ХРЕЩАТИЦЬКА МАДОННА
У юрмищі хрещатицького дня
Ти боса йшла, ти, сива Катерина —
Бунт Врубеля з кирилівського дна,
Летюча йшла, жагуча і поривна.

Сахалися од тебе — що таке?
Бо ляльку ти з лахміття спеленала,
Бо молоко було в тобі гірке,
Бо всюди й скрізь дороги було мало.

Невже ці очі помстою горять?
За муки ненародженого сина?!

Вуста киплять і сиві од проклять,
Невже прокляття — суть твоя єдина?!

Кому ти будеш мстити? Чи й мені?
Чому ж тебе душа вчуває мстою,
Настояною геть на полині,
Сугестією дикого настою?!

Чи той, хто винен, сам в собі згорить —
З твоїх очей для нього іскри досить?!
А хвора кров із рани цебенить,
А крові гул палючий і гундосий...

Ти — збожеволіла. З лахміття ляльку ти
Несеш — куди? Хіба в психіатричку?!
Тебе — знайти, од пекла вберегти!
А ти втекла, як в пекло, в електричку...

Спеленуте ніщо в твоїх руках.
А груди чом так спалено розпухлі,
А губи чом запалені в вавках —
Запалені на вогняному кухлі?!

Який напій ти в квітень той пила,
Коли, заквітла сином, ти ходила,
Від Ірода себе не вберегла —
Тебе накрила та нечиста сила?!

А хустка збилась так на голові,
Що лисиною світиш, Божа Мати...
Я босий слід твій бачу у траві,
Який боюсь і подихом займати.

ЕПІЛОГ

...Та стали хуртовини наступати,
Та стали вдовиченків побивати:
Що перва хуртовина
Дома попалила,
А друга хуртовина
Скотину поморила,
А третя хуртовина
У полі й у домі
Та хліб побила,
А нічого в полі й у домі
Не й остановила...
Українська народна дума
"Бідна вдова і три сини"
Вона дивиться, дивиться в душу.
Вона палить очима до дна.
А я все це дотерпіти мушу,
Бо в душі не душа, а вина.

Ну чого ти, чого ти, чого ти,
Одкараскайся геть, відійди!
Вона ж стала затято навпроти
І пильнує очима біди.

Вона йде вже, прямує до тебе,
Одчинила вже двері — й тобі
Нахиляє це атомне небо
У своїй потойбічній журбі.

Крапля совісті є ще на денці?
Вона вірить і в краплю твою:
У твоєму житті-одноденці
Я нікчемність свою впізнаю.

Над тобою схилилась, політик,
Чи впізнав ти цю матір — вдову?
Із мільярдом поганьблених діток
Вона долю несе світову.

Чи впізнав ти її, енергетик,
Атоммашна Величносте, ти,
Що з твоїх скороспілих абеток
Людську мову ніяк не знайти.

Лисомудрі пихаті лахудри —
Ваших внуків вона затуля:
Боса йде на вогонь кривомудрий,
Бо Вода вона є і Земля.

Її погляд ти чуєш, учений,
Тож тікай, лиш подумай, куди?!
Її погляд на тебе вогненний —
Його лазером ти відведи!

А мені, а мені, славослову,
Вас-бо славив, дурний вертопрах,
Відібрало розбещену мову,
І німотствую геть у віках.

Хто ж там, сиву, посміє займати?
Сіль пізнання — це плід каяття...
Несе сива чорнобильська мати
Цю планету... Це хворе дитя!..